

V WARSZAWSKIE FORUM RODZICÓW I RAD RODZICÓW

Magdalena Woynarowska-Sołdan

KLIMAT SPOŁECZNY W SZKOLE MOJEGO DZIECKA. JAK GO ZDIAGNOZOWAĆ?

Koncepcja badania klimatu stworzona dla potrzeb autoewaluacji w szkołach promujących zdrowie

Koncepcja szkoły promującej zdrowie (SzPZ)

Powstanie i rozwój koncepcji. Koncepcja SzPZ powstała w Europie w drugiej połowie lat 80. Polska była jednym z 4 krajów, które pilotowały projekt „Szkoła promująca zdrowie” w latach 1992-95. W 1992 r. Światowa Organizacja Zdrowia, Rada Europy i Komisja Europejska utworzyły Europejską Sieć Szkół Promujących Zdrowie; w 2007 r., zmieniono jej nazwę na sieć Szkoły dla Zdrowia w Europie, (School for Health in Europe network). Dziś należą do niej szkoły z 43 krajów Europy, w tym z Polski. W Polsce istnieje 16 wojewódzkich sieci SzPZ, należy do nich ok. 2200 szkół, 50 szkół zdobyło certyfikat SzPZ.

Polska definicja SzPZ. Szkoła promująca zdrowie tworzy warunki i podejmuje działania, które sprzyjają:

- dobremu samopoczuciu członków społeczności szkolnej (uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły, **rodziców**),
- podejmowaniu przez członków społeczności szkolnej działań na rzecz zdrowia własnego i innych ludzi oraz tworzenia zdrowego środowiska.

Standardy SzPZ. Szkoła promująca zdrowie dąży do osiągnięcia celów i realizuje zadania określone w podstawach programowych kształcenia ogólnego i innych aktualnych aktach prawnych i ponadto:

1. Pomaga członkom społeczności szkolnej (**w tym rodzicom**) zrozumieć i zaakceptować koncepcję szkoły promującej zdrowie.
2. Zarządza projektami promocji zdrowia w sposób sprzyjający:
  - uczestnictwu, partnerstwu i współdziałaniu społeczności szkolnej (**w tym rodziców**) i społeczności lokalnej,
  - skuteczności i długofalowości działań.
3. Prowadzi edukację zdrowotną uczniów i dąży do zwiększenia jej jakości i skuteczności.
4. Tworzy klimat społeczny sprzyjający:
  - satysfakcji z nauki i pracy w szkole, osiąganiu sukcesów oraz wzmacnianiu poczucia własnej wartości u uczniów i pracowników,
  - zdrowiu i rozwojowi uczniów i pracowników,
  - uczestnictwu, partnerstwu i współdziałaniu członków społeczności szkolnej, **rodziców**, i osób ze społeczności lokalnej.
5. Tworzy środowisko fizyczne sprzyjające zdrowiu, bezpieczeństwu i dobremu samopoczuciu uczniów i pracowników.

Rola rodziców w SzPZ. Uczestnictwo rodziców w życiu klasy/szkoły ma **pierwszorzędne** znaczenie dla efektywności pracy szkoły i powodzenia dziecka. Współpraca nauczycieli i rodziców w sprawach dzieci, życzliwość i otwartość wobec siebie, **wspiera** nauczycieli i rodziców w pełnieniu ich funkcji. SzPZ zakłada **partnerstwo z rodzicami** i zależy jej na ich **aktywnym uczestnictwie** w życiu i pracy szkoły, nie sprowadzonym do usług i świadczeń finansowych. Rodzice są także traktowani jako **łącznik** między szkołą a społecznością lokalną.

Warto przeczytać:

B. Woynarowska, M. Sokołowska: Koncepcja i zasady tworzenia szkoły promującej zdrowie;
I. Lutze, M. Sokołowska, B. Woynarowska, M. Woynarowska-Sołdan: Narzędzia do autoewaluacji w szkole promującej zdrowie, w: „Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia w szkole”, zeszyt 10 i 11, CMPPP, Warszawa 2006 (www.cmppp.edu.pl)

Klimat społeczny szkoły

Jest w szkole coś nieuchwytnego – styl, wydźwięk, atmosfera, coś, co czujesz za skórą po jakimś czasie spędzonym w tej szkole

R. Fisher, 1999

Znaczenie pozytywnego klimatu społecznego szkoły

1. Sprzyja osiągnięciom szkolnym uczniów, ich motywacji do nauki, satysfakcji ze szkoły, a w przypadku nauczycieli – satysfakcji z pracy
2. Wpływa korzystnie na zdrowie psychiczne, poczucie własnej wartości i samopoczucie uczniów i pracowników
3. Zmniejsza ryzyko występowania wśród uczniów zachowań problemowych
4. Sprzyja satysfakcji rodziców ze szkoły ich dziecka, zwiększa ich zaufanie do szkoły, zachęca do współpracy ze szkołą i większego, bardziej aktywnego uczestnictwa w rozwiązywaniu problemów dziecka w szkole

Definicja klimatu. Klimat społeczny szkoły jest pojęciem: określanym różnymi terminami pokrewnymi, złożonym, niejednoznacznym, różnie definiowanym, subiektywnym, składającym się z wielu wymiarów (elementów). Klimat społeczny w SzPZ zdefiniowano przez ustalenie specyficznych dla niej 2 grup wymiarów:

Wymiary pozytywne	<ul style="list-style-type: none"> • Satysfakcja z nauki lub pracy w szkole • Stwarzanie członkom społeczności szkolnej możliwości uczestnictwa w życiu i pracy szkoły • Relacje międzyludzkie • Wsparcie społeczne • Motywowanie do osiągnięcia sukcesów • Możliwości efektywnej pracy na lekcjach • Przestrzeganie praw uczniów, znajomość reguł i ich ocena
Wymiary negatywne	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciążenie nauką/ pracą oraz częste odczuwanie stresu w szkole • Występowanie przemocy i zachowań aspołecznych wśród uczniów

Metody badania klimatu społecznego w SzPZ

Uczniowie klas III szkoły podstawowej	Technika „Narysuj i napisz” - temat: „Co lubię w mojej klasie?” „Czego nie lubię w mojej klasie”
Uczniowie klas V szkoły podstawowej	Praca pisemna na temat: „Jak mi się żyje w mojej klasie”
Uczniowie klas VI szkoły podstawowej, II gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych	Ankieta „Klimat w mojej szkole?”
Nauczyciele	Ankieta „Klimat społeczny w mojej szkole”
Inni pracownicy szkoły	Ankieta „Klimat społeczny w szkole”
Rodzice	Ankieta „Klimat społeczny w szkole mojego dziecka”

Planowanie zmian

1. Diagnoza klimatu społecznego jest **pierwszym krokiem** w działaniach na rzecz jego poprawy – pozwala określić obszary, nad którymi można pracować
2. Diagnoza klimatu i podjęcie działań na rzecz jego poprawy **muszą być akceptowane** przez większość członków społeczności szkolnej
3. Wyniki diagnozy wymagają **pogłębionej analizy**. Powinny być one:
  - analizowane przez osoby znające specyfikę danej szkoły (klasy)
  - prezentowane wszystkim grupom społeczności szkolnej
4. Istotne jest **porozumienie członków społeczności szkolnej co do wyboru priorytetów**, obszarów, nad którymi chcą pracować, ustalenie celów, kryteriów ich osiągnięcia oraz sposobów ich realizacji (po co, co, kto, jak, kiedy)
5. Ważne jest **dokonywanie okresowej oceny klimatu** społecznego z wykorzystaniem tych samych narzędzi (weryfikacja skuteczności podejmowanych działań)

Co mogą rodzice?

W działaniach na rzecz poprawy klimatu społecznego szkoły mogą i powinni brać udział rodzice

Mogą być oni osobami, które:

- inicjują ideę diagnozowania klimatu
- zachęcają szkołę do jej podjęcia
- zachęcają innych rodziców do badania klimatu i zaangażowania w sprawy szkoły
- angażują się w opracowanie i analizę wyników
- uczestniczą w wyborze priorytetów i planowaniu działań na rzecz poprawy klimatu
- są wykonawcami niektórych zaplanowanych działań
- szukają sojuszników (wsparcia) w środowisku lokalnym

Warto przeczytać:

- Tuohy D. (2002) *Dusza szkoły. O tym, co sprzyja zmianie i rozwojowi*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Petlák E. (2007) *Klimat szkoły, klimat klasy*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.

